

J. Kr. Larsen: Bidrag til Ordbog over Vendelbomaalet. Aalborg. 1914—1915.

De jyske folkemål, der i forvejen har en samlet ordbog i Feilbergs enestående 4-bindsværk, har nu fået en lille, populær ordbog for et mindre område: vendelbomaalet. Dens forfatter er den kendte overretssagfører J. Kr. Larsen. Selv om netop denne dialekt i forvejen var særlig godt bearbejdet og kendt (den er naturligvis udnyttet af Feilberg og desuden behandlet i en særdeles god lyd- og højningslære af nu afdøde lærer J. M. Jensen), har denne særordbog over en enkelt egn ordforråd dog altid sin betydning — også for andre end vendelboere. Den giver et samlet billede og bringer da også enkelte tilføjelser til Feilberg.

Men man kan ikke lade være at ønske, at det i stedet for havde været et af ømålene, der havde fået sin særordbog. Og vendelboordbogens største fortjeneste er da den at vise, at sproglige opgaver kan tages op også af den, der ikke er filolog af fag. Følger øboerne ikke snart efter?

J. B.-N.

Johs. Knudsen: Søkartet offuer Øster oc Vester Søn. Pren-tet i Kiøbenhaffn, aff Laurentz Benedicht. 1568. (Særtryk af Tids-skrift for Søvæsen.) Kbh. 1914—15.

Den første trykte danske søkortbog, som den københavnske bogtrykker Laurentz Benedicht i 1560'erne udarbejdede på grundlag af lignende hollandske vejledere, er blevet genudgivet af hr. cand. mag. Johs. Knudsen. Allerede de primitive tegninger af navigationsinstrumenter og af kysterne med deres kendingsmærker som kirker og møller, klippedannelser og sømærker, giver udgaven et morsomt særpræg, og dens typografiske udstyrelse er fuldt ud den smukke, gamle originaludgave værdig. Men hertil kommer, at også indholdet er ejendommeligt, nu og da — særlig i de indledende betragtninger — mindende om selve Kongespejlet i sin praktiske livserfarenhed og særpræget ved sit sprog der, ligesom sømandssprog i nutiden, er stærkt spækket med fremmede, især hollandske, ord; og i det hele virker den tiltalende ved sin enfoldige fremstillingsmåde, skönt store afsnit af den nødvendigvis må være meget ensformige — den er ikke skrevet til sammenhængende læsning for fornøjelsens skyld.

Særlig interesse har de afsnit, der handler om sejladsen i de nordiske farvande, tilmed da disse er Laurentz Benedichts

selvstændige tilføjelser. Oplysninger herom, siger han selv, har han »bekommet aff en gammel Søfarende Mand, den der vel haffuer brugt Søen vdi halffrediesindstiue Aar, desligeste aff andre forfarne Styrmonds scriffuelser oc Vnderuissning huilcket ieg der om ocsaa haffuer bekommet, oc vdi denne Bog met stor flittighed, omkost, wmage oc arbeid, som ieg der paa vent haffuer, tilsammen lest (o: samlet sammen)«. Også en del af billedstoffet er originalt, hvad bl. a. fremgår af Laurentz Benedichts egne undskyldninger for dets mangler. Til en tegning af klippekysten ved Flækkerø (udenfor Kristianssand) bemærker han således s. 129: »Om saa vaare, at der komme nogen wforuarendis imellem Skersund oc Fleckerø, saa haffuer ieg gjort mit beste der til, til at Affcontrafeye eller affinale de smaa vdkipper, huileke ligge til siune faare ved det høye land, desligeste ocsaa vdi Søen, oc haffuer dem set (o: sat) vdi en ordning effter huer andre det beste ieg kunde, dog icke allesammen, det bagerste oc høyeste land er icke aldelis iust eller perfect, men ieg haffuer det fordi set (o: sat), at klipperne ere saaledis der imod til at see«.

Udgiveren har vist stor kyndighed, omhu og dygtighed. Indledningen, textforklaringerne, oversigtstavlerne og registrene er fortræffelige og klare. Særlig taknemmelig er man for den alfabetiske liste over stednavnene i søkortet; deres tal er meget stort og deres form ofte i høj grad forvansket, så at det har været et såre brydsomt arbejde at identificere og forklare dem.

J. B.-N.

Valdemar Seeger: Fredensborg. En historisk topografisk Skildring. 1915.

En Bog, som er udgivet af Maleren Kr. Kongstad, eller hvor han i hvert Fald — som ved den foreliggende — har ydet sin kunstneriske Bistand til Udsmykningen, kan altid være sikker paa sin Succes i Bibliofilkredse. Allerede den lille Vignet paa Titelbladet med Motiv fra Slotsparken tegnet 1809 af den 70aarige J. L. Mansa, sætter Læseren i Stemning, og gennemblader man Bogen, støder man paa saa mange nydelige Billeder af Slottet og af den lille Købings gamle Gaarde og Huse, at Kritiken næsten er afvæbnet, før den er naaet til selve Teksten. Ikke fuldt med Rette. Ganske vist har Hr. Seegers Skildring sine ubestridelige gode Sider. Det er fornøjeligt at følge hvert